

Rekommendation gällande kursen Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP)

Fastställd av Sveriges universitets- och högskoleförbunds styrelse den 24 september 2025.

Denna rekommendation innebär att universitet och högskolor i Sverige bör tillämpa en gemensam ramkursplan för kursen *Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP)*, när den ges som uppdragsutbildning finansierad av Skolverket inom ramen för det nationella professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare.

Rekommendationen har tagits fram av SUHF på förfrågan från, och i samråd med, Skolverket och Rådet för professioner i skolväsendet.

Bakgrund

I promemorian *Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373)* föreslogs att ett nationellt professionsprogram skulle inrättas med en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare samt ett nationellt meriterings-system för legitimerade lärare respektive legitimerade förskollärare. Det nationella ansvaret skulle ligga på Skolverket och ett Råd för professioner i skolväsendet inrättas som ett stöd. Skolverket fick sedan i uppdrag (U2022/02319) att ta fram innehåll i en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärares och förskollärares professionella utveckling och att ta fram en struktur för ett samarbete mellan Skolverket och universitet och högskolor.

Skolverket fick även i uppdrag att utreda hur villkoret undervisning av hög kvalitet kan bedömas samt beskriva konsekvenserna av ett sådant bedömningsförfarande. Skolverket lyfter i sin redovisning till regeringen (Redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram, U2022/02319 och U202301870) den nationella strukturen för kompetensutveckling som den mest betydelsefulla delen av professionsprogrammet och att det är möjligheterna till kompetensutveckling som bör vara i centrum, med bas i både kollegialt lärande och individuell kompetensutveckling. Kompetensutvecklingen inom professionsprogrammet ska bidra till att stärka undervisningsskickligheten.

Som en del av arbetet med framtagandet av det nationella professionsprogrammet har Skolverket etablerat regelbunden avstämning med SUHF. Skolverket och SUHF har inom ramen för denna dialog tidigare tagit fram en ramkursplan för uppdragsutbildningen *Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning (VAK)* [SUHF rekommendation REK 2025:1], som är en central del i det föreslagna professionsprogrammet och obligatorisk för att uppnå meriternivå 2, 3 eller 4 (den enda obligatoriska kursen inom professionsprogrammet). SUHF har också som en följd av dialogen med Skolverket våren 2025 inrättat en nationell arena för samverkan kring professionsprogrammet (NASP) mellan lärosätena.

Kursens syfte och inramning enligt Skolverket och Rådet för professioner

En central del i det nationella professionsprogrammet är ett meriteringssystem för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare. Meriteringssystemet innehåller fyra meriteringsnivåer (SFS 2025:280, 4§).

För att uppnå meriteringsnivå 1 gäller att läraren eller förskolläraren bland flera krav ”efter den behörighetsgivande examen med godkänt resultat har genomfört meriterande utbildning om 15 högskolepoäng” (SFS 2025:280, 6§). Vad som avses med meriterande utbildning framgår av förordningen. Av Skolverkets föreskrifter om meritering framkommer att 7,5 hp av de totalt 15 hp som krävs för meritering på nivå 1 ”ska avse studier som Skolverket beslutar” (SKOLFS 2025:431, 3§).

Skolverket har tidigare föreslagit att en kurs med beteckningen *Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP)* ges som en uppdragsutbildning och ingår bland de kurser som Skolverket förordar för att uppnå meriteringen till nivå 1. Innehållet ska bidra till att utveckla lärares undervisningsskicklighet genom kunskap om vad god undervisning kan innebära och hur sådan kan organiseras. Kursen ska ge möjligheter till en kombination av teoretiska och praktiska kunskaper, grundat i vetenskaplig baserad litteratur såväl som övningar med empiriska underlag från observationer, självbedömningar, samtal och reflektioner.

Om rekommendationen

Rekommendation består av två delar

- Ramkursplan för målgrupperna (Bilaga 1)
 - Förskollärare, grundlärare, ämneslärare, yrkeslärare
- Kommentarmaterial inklusive litteraturförslag (Bilaga 2)

Syftet med kommentarmaterialet inklusive litteraturförslag är att tydliggöra en del av de överväganden som gjorts i framtagandet av ramkursplanen och att underlätta för lärosätena att konkret utforma och ge kursen så nationellt likvärdigt som möjligt.

Rekommendationen har utarbetats av Arbetsgruppen för rekommendation gällande kursen Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning (VAK), som rapporterar till SUHF:s expertgrupp för lärarutbildning.

Förslaget till rekommendation är avstämt med Skolverket och Rådet för professioner i skolväsendet.

Ramkursplan för kursen Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP) 7.5 hp

Kursens namn

Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP)

Kursens syfte

Kursen syftar till att ge kunskaper om 'god undervisning' på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet av direkt relevans för undervisning inom skolväsendet, med bas från en bredd av vetenskapliga discipliner inom det utbildningsvetenskapliga fältet, från kognitionsvetenskap till didaktik, där ämnesdidaktisk eller motsvarande innehållsdidaktiskt orienterad forskning är av särskild betydelse. Kursen syftar därigenom att bidra till utveckling av lärarens generella undervisningsskicklighet i såväl teori som praktik.

Målgrupp

Kursen kan rikta sig till en eller flera av följande målgrupper

- Lärare i förskolan
- Grundlärare eller ämneslärare i grundskolan inklusive fritidshem
- Ämneslärare eller yrkeslärare på gymnasiet

Kursen kan riktas mot mer avgränsade grupper inom en eller flera av målgrupperna. Sådana kan vara en mer avgränsad del av grundskolan (t ex F–3) och/eller ett ämne eller en grupp av ämnen. För att få rimlig dimensionering för vissa målgrupper kan samarbete eller koordinering mellan lärosäten också vara fördelaktigt.

Kursen är en del av det nationella professionsprogrammet och rekommenderas som ett alternativ i meriteringen till nivå 1. Avsikten är att kursen ska ge lämpliga förkunskaper för kursen Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning (VAK).

Förkunskaper

Förkunskaper för kursen är

- Behörighetsgivande lärarexamen eller förskollärarexamen
- Erfarenhet som lärare, åtminstone omfattande ett introduktionsår krävs. Tre års yrkesverksamhet rekommenderas.

Kursens nivå och antal högskolepoäng

Kursen omfattar 7.5 hp på avancerad nivå.

Studietakt

Studietakten bör vara anpassad så att det finns goda förutsättningar för verksamma lärare att följa kursen.

Huvudområde

Beroende på kursens målgrupp och vid lärosätet inrättade huvudområden, kan kursen ligga inom till exempel barn- och ungdomsvetenskap, didaktik, kognitionsvetenskap, pedagogik,

pedagogiskt arbete, pedagogisk yrkesverksamhet, specialpedagogik, utbildningsvetenskap, yrkesdidaktik/pedagogik eller ämnesdidaktik. Huvudområdet ska väljas så att kursens innehåll uppfyller definition på vid lärosätet inrättat huvudområde, men också så att kursen kan ingå som en del av relevant professionsfördjupande magister-/masterexamen vid samma eller annat lärosäte.

Undervisningens upplägg

Undervisningen innefattar föreläsningar, seminarier och praktiska inslag. Undervisningen ska huvudsakligen ske på svenska, men enstaka inslag kan vara på engelska. Undervisningen rekommenderas att i huvudsak vara campusförlagd.

Startdatum

Ramkursplanen kan tillämpas från och med 1 oktober 2025.

Antalet deltagare

Antal deltagare bestäms i överenskommelsen om kursen mellan lärosätet och Skolverket.

Former för examination

Examination sker individuellt, både skriftligt och muntligt. Modul 1 examineras huvudsakligen genom skriftlig tentamen. Modul 2 examineras skriftligt och muntligt.

Kursens innehåll

Kursen tematiserar 'god undervisning' på grundval av vetenskap och beprövad erfarenhet, med bas från en bredd av vetenskapliga områden. Undervisning förstås då i bred bemärkelse med hänsyn till bland annat skol- och verksamhetsform. Kunskap om god undervisning sätts i relation till utveckling av undervisningsskicklighet i termer av att kunna omsätta undervisning i det sammanhang där läraren är verksam. Undervisningsskicklighet i denna bemärkelse fokuserar lärarens roll och agerande i planering, genomförande och uppföljning av undervisningen i relation till undervisningens mål. God undervisning pekar mot undervisningens syfte och att den är högkvalitativ med avseende på elevers och barns lärande och utveckling. I tvärsnittet och spänningen mellan god undervisning och undervisningsskicklighet finns kursens kärna.

Kursen inbegriper två nivåer av teoretisering av undervisning. På en övergripande nivå utgår kursen från två breda modeller/ramverk för 'god undervisning' med olika karaktär och bas. Med dessa som ramverk bearbetas och karaktäriseras ett antal mer handlingsorienterade undervisningsmodeller, i bemärkelsen ett teoretiskt underbyggt förslag på praktiska principer för undervisning i syfte att åstadkomma ett avgränsat prioriterat mål, och där det föreligger empiriskt stöd för dess ändamålsenlighet. I kursen behandlas ett begränsat antal sådana handlingsorienterade undervisningsmodeller med olika karaktär och vetenskaplig bas.

Kursen rör sig mellan dessa nivåer av teoretisering och undervisningshandlingar i praktik för att bidra till att bredda repertoaren av verktyg för lärarens undervisning och utveckla förmågan att orientera sig bland olika karaktärer och syften med undervisning. Med utgångspunkt i de breda ramverken har kursen en jämförande ansats och karaktäriserar olika handlingsorienterade undervisningsmodeller relativt varandra, både i principiell uppbyggnad och praktiskt genomförande, samt hur de kan kännas igen i praktiska situationer och förstås i en svensk kontext. Kursen tar också utgångspunkt från medverkandes egen undervisningspraktik och använder såväl handlingsorienterade undervisningsmodeller som

ramverk för att synliggöra olika aspekter av undervisningspraktiken och i föreläsningen skapa förutsättningar för utveckling av undervisningspraktik och undervisningsskicklighet.

Kursen är organiserad i två moduler som med fördel kan läsas parallellt tidsmässigt.

Modul 1: Undervisningsskicklighet i teori (4,5 hp)

Denna modul introducerar och behandlar såväl övergripande ramverk som handlingsorienterade undervisningsmodeller. Modulen inleds med att introducera två ramverk med olika vetenskaplig bas och som ger tydligt olika infallsvinklar och har olika historisk bakgrund. Ett ramverk ska ha bakgrund i en anglosaxisk tradition (med en mer outcome och kognitivt orienterad karaktär) och ett i en kontinental/nordisk tradition (med en mer principiell och bildningsorienterad karaktär). Val av ramverk görs bland annat med hänsyn till skol- och verksamhetsform. Alternativ preciseras i litteraturlistan och kommentarmaterialet.

Vidare behandlas ett antal handlingsorienterade undervisningsmodeller, som är väl spridda och empiriskt understödda och speglar en bredd av vad god undervisning kan innebära med utgångspunkt i ramverken, samt är väl anpassade till huvudsakliga kontexter för kursens inriktning. Antalet modeller som diskuteras i kursen beror på deras respektive bredd och komplexitet, samt med vilken grad av djup de behandlas. En del i kursen är karaktärisering av modellerna med hjälp av ramverken, vilket också bildar utgångspunkt för jämförelser av fokus, styrkor, svagheter och blinda fläckar för olika modeller. Det finns också utrymme för att viss individuell valfrihet i urvalet av handlingsmodeller. Avsikten är att modellerna ska ge konkreta nedslag i en flerdimensionell förståelse av undervisning och undervisningsskicklighet, med dimensioner så som att modellerna har olika empirisk grund, olika typer av avgränsat mål, olika typer av teoretisk grund (och i olika stor utsträckning är sammanhållna "teoripaket") och att de modellerar olika typer av didaktiskt handlande i olika undervisningssammanhang. Modulen syftar på så sätt dels till att ge en övergripande bild av vad god undervisning kan innebära, dels att bidra till att bredda repertoaren av verktyg för lärarens undervisning. Urvalet av modeller och nivån av behandling av dessa är gjord med höga krav på direkt relevans för lärares yrkesverksamhet, med hänsyn till kursens inriktning och en svensk kontext.

Modul 2: Undervisningsskicklighet i praktik (3 hp)

Denna modul syftar till att skapa förutsättningar att omsätta de teoretiska delarna som tas upp i modul 1 i undervisningspraktik samt att omsätta den egna undervisningspraktiken i relation till de teoretiska delarna genom till exempel reflektion, kritisk diskussion och utveckling. Kraven på direkt relevans för deltagarnas yrkesverksamhet i omsättning i båda riktningar är höga. I modulen arbetas med iscensättning av, bedömning/observation av samt problematisering/utveckling av undervisning. Iscensättning, vilket innebär att i kursen planerad/diskuterad undervisning genomförs med mer eller mindre normala förutsättningar, kan vara öppen (t ex i egen undervisningspraktik), föremål för normativ analys/bedömning (t ex närhet till karaktärsdrag i behandlad undervisningsmodell) eller grund för problematisering och kritisk diskussion (t ex riktad mot utveckling av undervisningsskicklighet). Sådan iscensättning behöver ta pedagogiskt-etisk hänsyn till medverkande elever och barn. Modulen ska också utveckla lärares förutsättningar att värdera undervisning relativt elevers och barns lärande och utveckling. Sådan värdering kan ske både mer avgränsat relativt uppsatta mål för undervisningen och i termer av ett brett mervärde (med inslag av hur man som lärare skapar sådan återkoppling relativt sin egen undervisning). Beroende på förutsättningar och planering i kursen utgår modulen från lämplig kombination av undervisningsexempel dokumenterade med inspelad video-audio, narrativ eller annan deskriptiv text och bilder/illustrationer/artefakter, av praxisseminarier där olika iscensättningar görs och

analyseras och ett systematiskt prövande i egen undervisningspraktik som är dokumenterat eller analyserat på olika sätt.

Mål

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna

- **Modul 1: Undervisningsskicklighet i teori (4,5 hp)**
 - Utifrån en nyanserad kunskap om de övergripande ramverken kritiskt reflektera över karakteristiken i deras historiska och vetenskapliga grunder samt diskutera vilka implikationer detta kan ha för vad som kan ses som undervisningens kvalitet
 - Ingående analysera vad ett urval handlingsinriktade undervisningsmodeller utifrån de övergripande ramverken kan ha för implikationer på undervisningens kvalitet
 - Reflektera över begreppet undervisningsskicklighet med stöd i teoretisk analys av modeller och didaktiskt handlande
- **Modul 2: Undervisningsskicklighet i praktik (3 hp)**
 - Visa förmåga att planera, genomföra och dokumentera iscensättningar av undervisning med utgångspunkt i behandlade undervisningsmodeller, i relation till relevant ämne eller område
 - Analysera och värdera tecken på elevers och barns lärande och utveckling i relation till iscensatt undervisning
 - Analysera och värdera egen och andras undervisnings genomförande och föreslå möjlig utveckling av undervisning i relation till elevers/barns lärande och utveckling, undervisningens mål och vald(a) undervisningsmodell(er) och ramverk

Kurslitteratur

Förslag på kurslitteratur presenteras i bifogat kommentarmaterial medan den slutgiltiga litteraturlistan beslutas vid respektive lärosäte.

Allmänna förutsättningar

Kurser ska utformas så att de inte missgynnar deltagare utifrån någon av de diskrimineringsgrunder som anges i 1 kap. 5 § diskrimineringslagen (2008:567) eller utifrån social bakgrund. De skyddade diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Lärosätet ska vidare sträva efter att kurser innehållsligt varieras så att de inkluderar och synliggör mångfalden i samhället.

Framtagning av ramkursplan

Ramkursbeskrivningen är framtagen av SUHF i samråd med Skolverket och Rådet för professioner i skolväsendet.

Kommentarmaterial USP

Bakgrund

Ett professionsprogram för lärare, förskollärare och rektorer (hela denna grupp refereras i detta dokument till som lärare) har diskuterats under en längre tid och flera utredningar och promemorior har föregått de beslut som nu fattats om programmets utformning. Frågan uppmärksammades i Skolkommissionens utredning *Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet* (SOU 2017:35) och en fördjupad utredning ledd av Björn Åstrand utvecklade ett förslag till professionsprogram *Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektors professionella utveckling* (SOU 2018:17). Utredningen föreslog ett syfte där professionsprogrammet ytterst främjar elevers lärande genom att stärka lärares professionella kunskap och kompetens samt genom att stödja varje enskild lärares karriärlånga utveckling. I detta skulle ingå att lärare erbjuds återkommande relevanta och substantiella utvecklingsinsatser under hela yrkeslivet och att lärarkompetens ska kunna erkännas i förhållande till nationella kompetensbeskrivningar. Den centrala kompetensen är här undervisningsskicklighet som en nödvändig förutsättning för en framgångsrik skola. Utredningen argumenterade också för att professionsprogrammet skulle mer än på ett tekniskt sätt stärka en fortsatt professionalisering för lärare och att en i kollegiet gemensamt utvecklad praktik och samsyn om värdering av undervisningsskicklighet och hög kvalitet i undervisning är avgörande. Utredningens förslag till professionsprogram vilade till viss del på ett innehåll med högskolebaserade fortbildningskurser, men betonade starkt professionens egen kunskapsutveckling om och värdering av undervisningsskicklighet.

I promemorian *Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare* (U2021/03373) föreslogs att ett nationellt professionsprogram skulle inrättas med en samlad struktur för kompetensutveckling samt meriteringssystem för legitimerade lärare respektive förskollärare. Det nationella ansvaret skulle ligga på Skolverket där ett Råd för professioner i skolväsendet inrättades som ett stöd. Skolverket fick sedan i uppdrag (U2022/02319) att a) ta fram innehåll i strukturen för kompetensutveckling för rektors, lärares och förskollärares professionella utveckling, b) ta fram en struktur för ett samarbete mellan myndigheten och lärosäten samt c) utreda hur det med undervisningsskicklighet sammanhängande villkoret undervisning av hög kvalitet kan bedömas samt beskriva konsekvenserna av ett sådant bedömningsförfarande. I uppdraget betonades även att det var önskvärt att ge särskilt yrkesskickliga legitimerade lärare respektive förskollärare ett erkännande för sin skicklighet. Uppdraget ska förstås mot bakgrund av regeringens proposition om Nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (2022/23:54) där regeringens intentioner med programmet förtydligas. Syftet är, enligt propositionen, att utveckla undervisningens kvalitet, stärka professionerna, öka yrkenas attraktionskraft och därigenom öka likvärdigheten i utbildningen för eleverna. Vidare lyfts det att det ska finnas dels en nationell struktur för kompetensutveckling och dels ett nationellt meriteringssystem. Skolverket lyfter i sin regeringsredovisning den nationella strukturen för kompetensutveckling som den mest betydelsefulla delen av professionsprogrammet och att det är möjligheterna till kompetensutveckling som bör vara i centrum, med bas i både kollegialt lärande och individuell kompetensutveckling. Kompetensutvecklingen inom professionsprogrammet ska bidra till att stärka undervisningsskickligheten.

Regeringen har, baserat på Skolverkets redovisning och andra överväganden, beslutat om *Förordning för nationellt professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare* (2025:280) där ramarna för den nationella strukturen framgår. Meriteringssystemet kommer

bygga till större del på individuell kompetensutveckling, ha relevans för professionerna, med syfte att stärka professionernas vetenskapliga grund och bidra till att utveckla undervisningens kvalitet. Vidare behöver meriteringsvillkoren inom ett nationellt meriteringssystem kunna bedömas på ett rättssäkert, likvärdigt och transparent sätt.

Skolverkets slutsats efter diskussioner med *Rådet för professioner i skolväsendet* (se <https://www.skolverket.se/om-skolverket/organisation/rad-knutna-till-skolverket/radet-for-professioner-i-skolvasendet> för mer information) angående bedömning av undervisning av hög kvalitet är att det i nuläget är svårt att realisera sådan bedömning inom ramen för professionsprogrammets struktur. Istället föreslog man att inom ramen för den del av professionsprogrammet som organiseras som uppdragsutbildning erbjuda flera kurser med en sådan inriktning, i syfte att samlat utveckla undervisningskvalitet och i förlängningen skapa förutsättningar för en mer professions- och kollegialt baserad bedömning av undervisning.

Kursen *Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning* (VAK) är obligatorisk för meriteringssteg 2 (enligt förordningen och närmare specificerat i Skolverkets föreskrifter om meritering inom det nationella meriteringssystemet för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare) och SUHF har fastställt en rekommendation för ramkursplan (SUHF REK 2025:1), vilken tagits fram på förfrågan från Skolverket och Rådet för professioner av en arbetsgrupp kopplad till SUHF och dess expertgrupp för lärarutbildning.

I förhållande till de olika meriteringsnivåerna har Skolverket och Rådet för professioner i skolväsendet också föreslagit att en kurs med beteckningen *Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP)* erbjuds som meriterande. USP är lämplig i förhållande till nivå 1 som en del av de 15 hp som krävs utöver lärarexamen för denna nivå, men också möjligt i förhållande till någon av de därpå följande nivåerna. Kursen ska också kunna ge lämpliga förkunskaper för att senare kunna tillgodogöra sig VAK-kursen. Samma arbetsgrupp kopplad till SUHF som har haft ansvar för att ta fram rekommendationen om ramkursplan för VAK (se <https://suhf.se/arbetsgrupper/arbetsgruppen-for-rekommendation-gallande-kursen-vidareutveckling-och-analys-av-kvalitet-i-undervisning-vak/> för mer information) har arbetat fram denna rekommendation om ramkursplan för USP.

Övergripande perspektiv

Ramkursplanen för USP har utvecklats med dels ett vetenskapligt perspektiv, dels ett praktikgrundat perspektiv i åtanke. Detta svarar mot skrivningar i förordningen om att insatserna ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och mot att det ska ha tydlig relevans för professionen samt bidra till att utveckla undervisningens kvalitet. Kursens innehåll ska alltså ha en tydlig vetenskaplig bas, vilket inbegriper ett evidensbaserat innehåll i kursen och ett evidensbaserat perspektiv i genomförandet av kursen. Det innebär att kursen ska bygga på en bred förståelse av evidensbaserad praktik, såväl i sitt eget genomförande som i den undervisningspraktik kursen förordar. Målet är att ha de bästa tillgängliga kunskapskällorna, och att beakta tillgänglig vetenskaplig och pedagogisk kompetens för undervisning i kursen och deltagande lärares erfarenheter och önskemål i ett helhetsperspektiv. Kunskapskällor bör ha en bredd i underbyggnad av såväl kvalitativt som kvantitativt slag, samtidigt som de behöver tolkas, anpassas och trianguleras relativt svenska förhållanden och förutsättningar som deltagande lärare har att hantera i sin dagliga praktik. Det evidensbaserade förhållningssättet i kursens upplägg kan lämpligen också synliggöras för deltagande lärare i syfte att bidra till att skärpa deras kompetens för att arbeta med en liknande ansats.

Kursen ska också ha ett tydligt praktikgrundat perspektiv och försöka att möta vad lärarna har att hantera i sin dagliga praktik. Det är alltså av vikt att de som läser kursen ska kunna relatera till utmaningar och utvecklingsmöjligheter i sin egen pedagogiska praktik och ställa den i dialog mot det som behandlas i kursen. Ambitionen är att de lärare som läser kursen ser bestående värde och att en sådan ambition genomsyrar kursens genomförande.

Några definitioner och förtydliganden av begrepp i ramkursplanerna

Med *undervisning* menas målmedvetna aktiviteter som har som intention att påverka och främja elever och barn i deras lärande. Undervisning är en relationell process som berör lärare, barn och elever samt ett innehåll och är normalt riktat mot en grupp. Genomgående är resultatet för eleverna benämnt i termer av 'lärande och utveckling'. Lärande syftar på kunskapsuppdraget, t ex vad gäller innehåll och förmågor inom ett specifikt ämne. Utveckling är avsett att fånga upp en bredare syn på skolans resultat för eleverna främst i termer av det övergripande syftet i läroplanen och andra styrdokument samt sådant som är svårt att knyta till specifika kunskaper samt att fånga generella aspekter av elevers och barns utveckling, både som personer och som medborgare i ett demokratiskt samhälle.

Med *ramverk för undervisning* avses vetenskapligt väl etablerade och övergripande modeller för viktiga delar i undervisning. Syftet med utvecklade ramverk kan se något olika ut och ha olika typer av bakgrund och historia, till exempel vara utvecklade som nationella ramverk som försöker spalta upp undervisning och läroplanens olika delar, som övergripande vetenskapliga modeller för att spegla olika aspekter av undervisningens komplexitet, eller formulerade med utgångspunkt från omfattande filosofiskt, traditionsbaserat eller teoretiskt resonemang. Sådana ramverk kan också ha olika bäring för olika grupper av lärare, t ex för lärare i förskolan och lärare i fritidshem har undervisning något annorlunda förutsättningar och karaktär än i andra delar av skolan och här är också skillnaderna mellan olika länder (kanske) större än inom motsvarande grundskolan. Exempel på ramverk framgår nedan.

I kursen föreslår vi att det finns ett behov att förhålla sig både till synen på och ramverk för undervisning inom en anglosaxisk tradition och ett inom en kontinental/nordisk tradition. Det finns flera olika drag som särskiljer dessa från varandra, där den anglosaxiska i högre utsträckning har haft influenser från (pedagogisk) psykologi som anknyter till ett naturvetenskapligt forskningsideal, där fokus i hög utsträckning varit på de väldefinierade kunskaper som undervisningen syftar till att utveckla, eller undervisningens learning outcomes, och anställningsbarhet ofta nämns som ett mål, där ramarna för läraren varit förhållandevis tydliga inom ramen för ett väl definierat system där målstyrning är ett naturligt inslag. Inom den kontinentala/nordiska traditionen har i högre utsträckning haft bas i filosofi och psykologi med ett bildningsideal och ett humanvetenskapligt anslag och elevens principiella utveckling som subjekt inom ramen för en professionellt baserad undervisning utförd av en tydligt autonom lärare, såväl vad gäller innehåll som tillvägagångssätt. Då vi ser kursen som en bildande kurs där lärare också förväntas utveckla en övergripande orientering om hur man kan förstå undervisningskvalitet (och förhålla sig kritisk till olika påståenden om undervisningskvalitet) i tillägg till mer praktiska aspekter om hur god undervisning kan åstadkommas är det ett viktigt inslag att spegla denna bredd av hur undervisning kan förstås.

Med *handlingsorienterade undervisningsmodeller* avses ett teoretiskt underbyggt förslag på praktiska principer för undervisning i syfte att åstadkomma ett avgränsat prioriterat mål, och där det föreligger empiriskt stöd för dess ändamålsenlighet. Tanken är att kursen ska visa på en uppsättning väl spridda och empiriskt understödda modeller som speglar en bredd av vad god undervisning kan innebära med utgångspunkt i ramverken, samt är väl anpassade till huvudsakliga kontexter för kursens inriktning. Denna definition är medvetet vald för att kunna

inrymma konkreta verktyg för undervisningsplanering och genomförande utvecklade inom olika forskningstraditioner. För exempel, se nedan beskrivning av kursens innehåll.

Rekommenderade förkunskaper

Undervisningsskicklighet i teori och praktik 7.5 hp är avsedd som en fortbildningskurs på avancerad nivå. Deltagare ska ha lärarexamen och relevant erfarenhet efter examen som omfattar minst introduktionsåret, men företrädesvis sammantaget tre år.

Formell hantering vid lärosätena

Ramkursplanen är förhållandevis detaljerad i syfte att bidra till en ökad möjlighet för samordning och likvärdighet mellan kurser som ges vid olika lärosäten.

Målsättningen är att kursen ska kunna, och regelmässigt ska ingå, som en del av en fortbildande examen för lärare och förskollärare, en examen på avancerad nivå. I kursplanen anges olika möjliga huvudområden för kursen, och lärosätet uppmanas beakta lämplig inplacering för en flexibel och relevant tolkning relativt examina vid andra lärosäten, både när kursplan fastställs lokalt och vid eventuell validering av kursen relativt en examen.

I förordningen §5 framgår att "Med meriterande utbildning avses i denna förordning utbildning på grundnivå eller avancerad nivå som omfattar ämnesstudier, ämnesdidaktiska studier, studier inom det förskolepedagogiska området, kognitionsvetenskap, specialpedagogik eller ledarskap. Utbildningen ska ha relevans för undervisning inom skolväsendet för att anses vara meriterande utbildning." Dessa områden ska dock inte tolkas som benämningar på huvudområden, utan i kursplanen föreslås ett antal huvudområden som kan vara lämpliga beroende på vad som finns vid respektive lärosäte. En närmare tolkning av vilka huvudområden som är möjliga för kurser som är aktuella för att erbjudas inom ramen för professionsprogrammet diskuteras i SUHF-gruppen NASP (se nedan) i samråd med Skolverket.

Examinationsformer och hur detta regleras varierar mellan olika lärosäten, liksom vilken betygsskala som används. För att möjliggöra lokal anpassning finns endast övergripande skrivningar i ramkursplanen om examination. Dock anges skriftlig tentamen för modul 1, för att svara mot det mer teoretiska och textbaserade innehållet i modulen. För modul 2 hålls det mer öppet och anges endast att muntlig och skriftlig examination används. Detta behöver avpassas till hur undervisningens upplägg ser ut och vilken typ av material som använts och kan tänkas ta inrymmas inom seminarier av något slag, eller till exempel redovisande och reflekterande material som speglar undervisning omsatt i praktik av relevans för målen. Examinationen speglar med fördel hur den mix av olika typer av material som exemplifieras i kursplanen (se även kommentarer nedan om modulerna) ser ut i den aktuella kursen.

Samordning, NASP och SUHF:s roll

Kursen har en central roll i professionsprogrammet och det är viktigt med en hög, jämn och likvärdig kvalitet oavsett vilket lärosäte som ger kursen. Som stöd för kursutveckling och samordning kommer arbetsgruppen Nationell Arena för Samordning för Professionsprogrammet (NASP), kopplad till SUHF, ta initiativ för samordning och utbyte av erfarenheter. NASP utsågs våren 2025, se <https://suhf.se/arbetsgrupper/nasp-en-nationell-arena-for-samverkan-for-professionsprogrammet/> för mer information.

Motivering till kursens struktur

Kursens placering på avancerad nivå innebär att det behöver finnas en tydlig progression både inom kursen, relativt tidigare lärarutbildning och relativt kursen VAK, som är tänkt att kunna

vara en fortsättningskurs. Kursens två moduler har olika fokus, den första modulen på undervisningsskicklighet i teori och den andra på undervisningsskicklighet i praktik.

Modul 1 omfattar introduktion och behandling av såväl övergripande ramverk som handlingsorienterade undervisningsmodeller. Modulen inleds med att introducera två ramverk med olika vetenskaplig bas och som ger tydligt olika infallsvinklar och har olika historisk bakgrund. Ett ramverk ska ha bakgrund i en anglosaxisk tradition (med en mer outcome och kognitivt orienterad karaktär) och ett i en kontinental/nordisk tradition (med en mer principiell karaktär). Val av ramverk görs bland annat med hänsyn till skol- och verksamhetsform. Inom den anglosaxiska traditionen föreslås till exempel Coe *et al.* (2021) som i sammanställningen Great teaching toolkit lyfter fram en övergripande modell för undervisning med olika dimensioner och delkomponenter. Håkansson & Sundberg (2020), strukturerar sin översikt av Utmärkt undervisning genom en klassificering av olika dimensioner i undervisning och som utgår mer från en analytisk-principiell grund och anknyter till en nordisk tradition. Klafki (1995) erbjuder med sin formulering av didaktik också utgångspunkter som bildar ett ramverk för undervisningens komplexitet, baserat i en kontinental bildningstradition. Andra textalternativ i samma tradition kan vara Carlgren (2015) eller Sjöström & Tyson (2022).

Undervisningsskicklighet för lärare i förskola är kopplad till att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet i undervisningen. Det handlar både om planerad och spontan undervisning i förskolan som är en frivillig skolform. Målskaraktären med mål att sträva efter i förskola, utan kunskapskrav och mål att uppnå för barn på individnivå, leder till att utbildning och undervisning är förenlig med nordisk och kontinental didaktiktradition som är inriktad på bildning utan förutbestämda slutmål. I förskolans läroplan finns en förutbestämd riktning att sträva efter utan förutbestämda slutmål. I ljuset av detta kan anglosaxiska ramverk för Early Childhood Education and Care (ECEC), som är inriktade på learning outcome och child outcome, kritiskt reflekteras. I kursen behandlas en variation av didaktiska modeller som kan vara allmändidaktiskt och innehållsfokuserat-ämnesdidaktiskt inriktade, vilka är vetenskapligt grundade, beprövade och utformade i samverkan. Dessa ramverk bör även kunna fungera för lärare i fritidshem.

Syftet med att använda två ramverk av olika karaktär och bas är att ge både kontrast och bredd, samtidigt som ramverken i sig inte är huvudfokus utan är avsedda att i hög grad bidra till överblick och som analytiskt verktyg för att karaktärisera mer avgränsade handlingsorienterade undervisningsmodeller.

Modul 2 syftar till att skapa förutsättningar att omsätta de teoretiska delarna som tas upp i modul 1 i undervisningspraktik samt att omsätta den egna undervisningspraktiken i relation till de teoretiska delarna genom till exempel reflektion, kritisk diskussion och utveckling. Det innebär att det behöver finnas möjlighet att både genomföra och observera/analysera undervisning, och att det kan finnas skäl till att undervisningen är iscensatt i linje med modeller som diskuteras i kursen. Sådan iscensättning kan vara öppen (t ex i egen undervisningspraktik), föremål för normativ analys/bedömning (t ex närhet till karaktärsdrag i behandlad undervisningsmodell) eller grund för problematisering och kritisk diskussion (t ex riktad mot utveckling av undervisningsskicklighet). I kursplanen föreslås olika typer av dokumentation av undervisningsexempel som kan vara underlag: undervisningsexempel dokumenterade med inspelad video-audio, narrativ eller annan deskriptiv text och bilder/illustrationer/artefakter, av praxisseminarier där olika iscensättningar görs och analyseras och ett systematiskt prövande i egen undervisningspraktik som är dokumenterat eller analyserat på olika sätt. Syftet här är att ge utrymme för att kunna utnyttja resurser som finns tillgängliga på lärosätet och som passar väl för den inriktning kursen har. Till exempel kan det för undervisning om praktiska färdigheter vara viktigt med dokumentation genom åskådliggörande i form av drama,

video eller skisser, medan vad som sägs eller precisa formuleringar i tal och text/uppgifter kan vara av särskild betydelse i andra fall.

Antalet handlingsorienterade undervisningsmodeller som diskuteras i kursen beror på deras respektive bredd och komplexitet, samt med vilken grad av djup de behandlas. En del i kursen är karaktärisering av modellerna med hjälp av ramverken, vilket också bildar utgångspunkt för jämförelser av fokus, styrkor, svagheter och blinda fläckar för olika modeller. Det finns också utrymme för en viss individuell valfrihet i urvalet av modeller. Avsikten är att modellerna ska ge konkreta nedslag i en flerdimensionell förståelse av undervisning och undervisningsskicklighet, med dimensioner så som att modellerna har olika empirisk grund, olika typer av avgränsat mål, olika typer av teoretisk grund (och i olika stor utsträckning är sammanhållna "teoripaket") och att de modellerar olika typer av didaktiskt handlande i olika undervisningssammanhang.

Några exempel kan vara ämnes/didaktiska modeller med bas i bl a Klafki och Wittgenstein. Sådan utveckling har till exempel skett inom ramen för (ämnes)didaktik, ibland under rubriceringen didaktiska modeller, där den empiriska basen kan bestå av kvalitativa klassrumsstudier eller mer vara en principiell formulering av väl etablerade undervisningstraditioner av mer avgränsad art. Exempelvis kan nämnas övergripande-näriliggande syfte eller the four resources model. Även variationsteori eller lärandeverksamhet eller design för lärande kan ses som en didaktisk undervisningsmodell, liksom formativ återkoppling, problembaserat lärande samt inquiry based teaching and learning.

Även undervisningsstrategier så som de formulerats inom det kognitionsvetenskapliga fältet, med olika typer av experimentella studier som empirisk bas inryms i begreppet, exempelvis anpassning av kognitiv belastning eller minnesåterkallning, se t ex EEF (2021) för en översikt. Det finns också specifika uttolkningar av dessa strategier så som testbaserat lärande, direct instruction och worked examples som är av intresse.

Inom det förskolepedagogiska området är några exempel av intresse så som Kansanens modell med pedagogiska-didaktiska nivåer, lekrelaterad undervisning och flerstämmig didaktisk modellering. Dessa modeller kan även vara av intresse för lärare i fritidshem.

De exempel som nämns ovan är inte uttömmande, men kan ändå förstås som centrala i vilken typ och bredd av handlingsorienterade undervisningsmodeller som ramkursplanen försöker fånga in.

Kommentarer till specifika delar i kursplanen

Det finns en samlad ramkursplan för samtliga skolformer och för lärare med förskolläraryxamen, grundläraryxamen, ämnesläraryxamen och yrkesläraryxamen.

Syftet är att kursplaner på lärosätetsnivå ska kunna formuleras för mer specifika inriktningar och med en mer definitiv litteraturlista än vad som framkommer i detta kommentarmaterial. Referenslitteraturlistan i detta material ska ses som indikativ snarare än definitiv och är mer heltäckande för vissa inriktningar av kursen än andra. Ramkursplanen riktar sig inte till de med speciallärar- eller specialpedagogexamen, men kan sannolikt med vissa mindre justeringar och komplettering vad gäller litteratur användas som grund för kurser även för dessa grupper.

I ramkursplanen finns skrivningar om att kursplanen eller kursen som ges kan och med fördel har en specifik inriktning. Det finns flera logiker för hur sådan inriktning kan avgränsas både

inom en av ramkursplanerna och omfattande delar av målgrupperna för mer än en av ramkursplanerna. I valet av inriktningens avgränsning kan såväl dimensionering som tillgänglig lärarkompetens vid lärosätet beaktas.

Avsikten är generellt att kursen ska kunna ges under dagtid, huvudsakligen med campusträffar och med lämplig studietakt för att ge möjlighet till att genomföra praktiska moment i den egna undervisningspraktiken och att kursen ska kunna läsas parallellt med normala undervisningsuppgifter. Denna förväntan innebär också att kursen är riktad till i nuläget verksamma lärare, vilket Skolverket kan komma att kräva för tillträde till kursen. En förutsättning är att lärare som läser kursen på lämpligt sätt får utrymme i sin tjänstgöring för att kunna följa kursen och att de har möjlighet att genomföra praktiska moment med koppling till sin ordinarie verksamhet. Avsteg för USP-kursen från denna avsikt vad t ex avser schemaläggning och distansinslag kommer behöva göras i många fall, men det är då (som alltid) viktigt att beakta kvalitetsmässiga konsekvenser.

Lärarkompetens på lärosätet

De universitetslärare som ansvarar för och undervisar på kursen behöver ha en väl anpassad kompetens i förhållande till kursens innehåll, mål, inriktning, de olika modulerna och studentgrupp. Det innebär att det i lärarlaget behöver finnas ett vetenskapligt djup i förhållande till kursens två moduler, en aktuell och tydlig förståelse för lärares professionella förutsättningar, kompetens om god undervisning såväl teoretiskt som i praktik samt vana att handleda studenter i praktiskt utvecklingsarbete och erfarenhet att medverka i fortbildningsinsatser.

Avsikten är att lärarlag som undervisar i kursen också är väl förankrade i forskningsmiljöer som i sin forskning belyser frågor av relevans för kursen, och då särskilt frågor om undervisning och praktisknära utveckling i den typ av kontext kursens inriktning avser.

Förslag på litteratur

Nedanstående förslag till litteratur för USP-kursen har valts ut med flera urvalsprinciper i åtanke. För det första har det varit viktigt att förslagen kan antas ha en viss hållbarhet över tid, och för det andra att de vilar på en gedigen forskningsgrund, till exempel genom att presentera synteser av tidigare forskning. Dessutom är tanken att litteraturen ska täcka flera olika inriktningar och perspektiv, vara balanserad mellan svensk, nordisk och internationell kontext, samt i möjligaste mån vara didaktisk och relevant för kursens deltagare, till exempel som handbok i kursens praktiska moment.

Referensförslag med färgmarkerad stödtext

Grön färg= Referenser inriktade på *Early Childhood Education and Care, ECEC (barn från födsel till skolålder)

Blå färg= Referenser inriktade på grund- och gymnasieskola

Orange färg= Referenser inriktade på olika skol- och verksamhetsformer

*Referensen finns även som föreslagen kurslitteratur för VAK-kursen

- Ackesjö, A., & Haglund, B. (2021) Fritidspedagogisk undervisning: En fråga om intentionalitet, situationsstyrning och inbäddning. *Utbildning & Lärande*, 15(1), 69–87. *Fritidshem, undervisning, 18 sidor.
- Ackesjö, H. (2022). Evaluating the practice in Swedish school-age educare: Issues and contradictions. *Journal of Childhood, Education & Society*, 3(1), 60–73. <https://doi.org/10.37291/2717638x.202231153> *Fritidshem, utvärdering, 13 sidor.
- Bergmark, U., & Westman, S. (2022). Att utveckla undervisningen i förskola på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet: Förskollärares professionella lärande i ett aktionsforskningsprojekt. *Utbildning & Lärande*, 16(1), 7–26. <https://doi.org/10.58714/ul.v16i1.11290> Förskola, förskollärares lärande, undervisning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, 19 sidor.
- Berthén, D. & Eriksson, I. (2021). Ett ämnesdidaktiskt perspektiv på specialpedagogik. I M. Andrée, B. Bladh, I. Carlgren & M. Tväråna (red.), *Ämneslärares arbete – didaktiska perspektiv*, (353–378). Natur och Kultur. Speciallärare, specialpedagogik och undervisning med ämnesdidaktisk utgångspunkt, 26 sidor.
- Björklund, C., & Pramling Samuelsson, I. (red.) (2020). *Innehållets didaktik i förskolan*. Liber. Förskola, innehållsfokuserad didaktik/ämnesdidaktik, 156 sidor
- Blömeke, S., Olsen, R., & Suhl, U. (2016). Relation of student achievement to the quality of their teachers and instructional quality. I T. Nilsen & J. Gustafsson, J. (Red.), *Teacher quality, instructional quality and student outcomes, IEA Research for Education* (vol 2, s. 21–50). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-41252-8_2 Grund-och gymnasieskola, modell för undervisningskvalitet och lärarkvaliteter för storskaliga statistiska studier, generell, 29 sidor.
- Britton, T., Holmberg, U., Johansson, M., Johansson, P., & Nordgren, K. (2025). *Frågedriven undervisning: Metodik för undersökande arbetssätt i historia, religionskunskap och samhällskunskap*. Gleerups Utbildning. *Grund- och gymnasieskola, ramverk samt handlingsinriktat.
- Boström, S. (2022). Didaktik in preschool – critical-democratic and play-oriented. *Educare-Vetenskapliga Skrifter*, (5), 21–57. <https://doi.org/10.24834/educare.2022.5.2> Förskola, didaktik, lekrelaterad, 36 sidor.
- Carlgren, I. (2015). *Kunskapskulturer och undervisningspraktiker*. Daidalos.
- Dahl, M. (2021). På spaning efter fritidspedagogisk undervisning. *Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik*, 7(1), 55–71. <https://diva-portal.org/smash/get/diva2:1633427/FULLTEXT01.pdf> *Fritidshem, didaktik, 16 sidor.

- Education, Endowment, Foundation (2021). *Cognitive science approaches in the classroom: A review of the evidence*. London. <https://educationendowmentfoundation.org.uk/education-evidence/evidence-reviews/cognitive-science-approaches-in-the-classroom>
Kognitionsvetenskap, utbildning och evidens, 50 sidor.
- Eidevald, C., & Engdahl, I. (Red.). (2018). Tema: Undervisning i förskola. *Barn: Forskning av barn och barndom*, 36(3–4), 5–170. *Förskola, undervisning*, 165 sidor.
- Eriksson, I. (2020). Lärandeverksamhet – en didaktisk teori för undervisningsplanering. *SO-Didaktik*, 9 (s. 8–12). **För lärare i olika skol- och verksamhetsformer*.
- Farber, P., & Metro-Roland, D. (2020). *Why teaching matters: A Philosophical Guide to the Elements of Practice*. Bloomsbury Academic. **För lärare i olika skol- och verksamhetsformer*, 205 sidor.
- Ferholt, B., & Nilsson, M. (2017). Aesthetics of play and joint playworlds. I T. Bruce, P. Hakkarainen & M. Bredikyte (Red.), *The routledge international handbook of early childhood play*. Routledge. <https://doi-org.ezp.sub.su.se/10.4324/9781315735290.ch5>
**Early Childhood, lekrelaterad. Alternativt: Nilsson, M., Lecusay, R. & Alnervik, K (2018). Undervisning i förskolan: Holistisk förskoledidaktik byggd på lek och utforskande. Utbildning & Demokrati*, 27(1), 9–32. 31 sidor.
- Furenes, M. I., Andresen, A. K., Løkken, I. M., Moser, T., Nilsen, T. R., & Dahl, A.-L. S. (2023). Norwegian Research on ECEC Quality from 2010 to 2021—A Systematic Scoping Review. *Education Sciences*, 13(6), 600. <https://doi.org/10.3390/educsci13060600> *ECEC* kvalitet*, 17 sidor.
- Haglund, B., & Peterson, L. (2018). Why use board games in leisure-time centres? Prominent staff discourses and described subject positions when playing with children. *International Journal for Research on Extended Education*, 5(2), 188–206. **Fritidshem, lekrelaterad*, 18 sidor.
- Hansen, H., & Vallberg Roth, A.-C. (2024). STREAM-didaktik i förskola med litteracitet(er) i fokus – mellan att öppna för det okända och söka efter det kända. *Utbildning & lärande*, 18(1), Publicerad online <https://doi.org/10.58714/ul.v18i1.13015> **Förskola, ST(R)EAM-didaktisk modell*, 25 sidor.
- Hippinen Ahlgren, A. (2021). *Lärare i fritidshems undervisningskunskap: Undervisningshandlingar i interaktion mellan lärare och barn*. [Licentiatavhandling, Stockholms universitet]. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-196905>
**Fritidshem, undervisning*, 135 sidor.
- Hirsh, Å. (2020). *Relationellt ledarskap i klassrummet: så skapas magi* (Första utgåvan). Natur & Kultur.
- Hjälmeskog, K., Andersson, K., Gullberg, A., & Lagrell, K. (2020). *Didaktik i förskolan*. Gleerups. *Förskola, didaktik*, 207 sidor.
- Holmberg, U., Johansson, P., Britton, T. H., Johansson, M., & Nordgren, K. (2022). Frågedriven undervisning för att organisera normativa kunskapspraktiker i SO-ämnena. *Enquiry i SO-Undervisningen Nordidactica*, 4, 124–153. **Grund- och gymnasieskola, ramverk samt handlingsinriktat*.
- Holmqvist, M. (Red.). (2024). *Specialdidaktik: för innehållsinkluderande undervisning*. Gleerups. *Didaktisk inriktning för speciallärare/specialpedagoger*.
- Hopmann, S. (2015). Didaktik meets curriculum revisited: Historical encounters, systematic experience, empirical limits. *Nordic journal of studies in educational policy*, 2015(1), 14–27. <https://doi.org/10.3402/nstep.v1.27007> *Stöd för kritisk reflektion om didaktisk och anglosaxisk tradition*, 14 sidor.
- Hultberg Ingridz, K. (2024). Responser som grund för gemensamt innehåll: Om undervisning i förskola. *Nordisk barnehageforskning*, 21(3), 165–185. <https://doi.org/10.23865/nbf.v21.554> *Förskola, didaktik, spontan undervisning*, 20 sidor.
- Håkansson, J., & Sundberg, D. (2023). *Utmärkt lärare: forskningen om lärarskicklighet och vägarna dit* (Första utgåvan). Natur & Kultur, **Grund- och gymnasieskola, översikt*,

- definitioner och avgränsningar av undervisningsskicklighet, ramverk för bedömning av lärarskicklighet, 4 kapitel, ca 100 sidor.
- Håkansson, J., & Sundberg, D. (2020). *Utmärkt undervisning: framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning* (Andra utgåvan). Natur & Kultur. * Grund- och gymnasieskola, generell, forskningsöversikt, 4 kapitel, ca 100 sidor.
- Jakobson, B., Lundegård, I., & Wickman, P. (Red.). (2014). *Lärande i handling: en pragmatisk didaktik* (1. uppl.). Studentlitteratur.
- Jansson, M. (2023). *Vardagliga teknikaktiviteter i fritidshem: Organisation, didaktik och görande*. [Licentiatuppsats, Linköping Universitet]. <https://doi.org/10.3384/9789180754507> *Fritidshem, didaktik, teknik, 132 sidor.
- de Jong, T., Lazonder, A. W., Chinn, C. A., Fischer, F., Gobert, J., Hmelo-Silver, C. E., Koedinger, K. R., Krajcik, J. S., Kyza, E. A., Linn, M. C., Pedaste, M., Scheiter, K., & Zacharia, Z. C. (2023). Let's talk evidence – the case for combining inquiry-based and direct instruction. *Educational research review*, 39(100536). <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2023.100536> *Grund- och gymnasieskola, generell, (primär målgrupp kurslärare), ca 30 sidor.
- Kane, E. (2023). Teknisk, praktisk och frigörande kvalitet i fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 28(4), 117–141. <https://doi.org/10.15626/pfs28.04.05> *Fritidshem, kvalitet, 24 sidor.
- Kansanen, P. (1993). An outline for a model of teachers' pedagogical thinking. I P. Kansanen (Red.), *Discussion on some educational issues IV* (s. 52–66). Research report 121. University of Helsinki. Pedagogisk-didaktiska nivåer, 14 sidor. Alternativt: Kansanen, P. & Hansén, S.-E. (2017). Lärares pedagogiska tänkande. I S.-E. Hansén & L. Forsman (Red.), *Allmändidaktik – vetenskap för lärare* (s. 341–360). Studentlitteratur, 19 sidor.
- Klaar, S., & Wank, A.-C. (2022). ECE as an educative and multifaceted practice for growth: To assess and evaluate teaching and learning by documenting children's actions and reactions. *European Early Childhood Education Research Journal*, 30(4), 557–571. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2022.2070649> ECE* pragmatisk inriktning, 14 sidor.
- Klafki, W. (1995). Didactic analysis as the core of preparation of instruction. *Journal of Curriculum Studies*, 27(1), 13–30. Didaktisk analys, 17 sidor.
- Kraft, M., Blazar, D., & Dylan, H. (2018). The effect of teacher coaching on instruction and achievement: A meta-analysis of the causal evidence. *Review of Educational Research*, 88(4), 547–588. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.3102/0034654318759268> * Grundskola, generell, (primär målgrupp kurslärare), effektstudie om lärares undervisningsstrategier, 41 sidor.
- König, J. Santagata, R., Scheiner, T., Adleff, A.-K., Yang, X. & Kaiser, G. (2022). Teacher noticing: A systematic literature review of conceptualizations, research designs, and findings on learning to notice, *Educational Research Review* 36(100453). <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2022.100453> * Grund- och gymnasieskola, generell, lärares undersökningar av sin egen praktik, 45 sidor.
- Lenz Taguchi, H., & Bodén, L. (2025). *Development and postdevelopmentalism in studies on, to, with, for, by young children*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-75150-9> Utvecklingsvetenskap, tvärvetenskapliga samarbeten, mångfaldiga kunskapsformer, 298 sidor.
- Lombrozo, T. (2019) 'Learning by thinking' in science and in everyday life. I A. Levy & P. Godfrey-Smith (Red.), *The Scientific Imagination* (s. 230–249). Oxford University Press. Grund- och gymnasieskola, specifik STEM, lärande genom observation ur kognitionsvetenskapligt perspektiv, 19 sidor.
- Lombrozo, T. (2024). Learning by thinking in natural and artificial minds. *Trends in Cognitive Sciences*, 28(11), 1011–1022. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2024.07.007> Grund- och gymnasieskola, generell, kognitionsvetenskapligt perspektiv, 11 sidor.

- Matta, C. (2021). Neuroscience and educational practice – A critical assessment from the perspective of philosophy of science. *Educational Philosophy and Theory*, 53(2), 197–211, <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1773801> Neurovetenskap, pedagogiska praktiker, kritiska perspektiv, 14 sidor.
- Muhamad Dah, N., Mat Noor, M. S. A., Kamarudin, M. Z., & Syed Abdul Azziz, S. S. (2024). The impacts of open inquiry on students' learning in science: A systematic literature review. *Educational Research Review*, 43. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2024.100601> *Grund- och gymnasieskola, specific STEM, forskningsöversikt om konstruktivistisk undervisning, 15 sidor.
- Muijs, D., Kyriakides, L., van der Werf, G., Creemers, B., Timperley, H., & Earl, L. (2014). State of the art – teacher effectiveness and professional learning. *School Effectiveness and School Improvement*, 25(2), 231–256. <https://doi.org/10.1080/09243453.2014.885451> Grund- och gymnasieskola, generell, forskningsöversikt om lärares yrkesutveckling, 25 sidor
- National Association for the Education of Young, NAEY (2019). *Professional standards and competencies for early childhood educators*. NAEYC.org https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/position-statements/standards_and_competencies_ps.pdf ECE*, anglosaxiskt ramverk, 68 sidor.
- Nilsen, T., & Gustafsson, J.-E. (Red.). (2016). *Teacher quality, instructional quality and student outcomes relationships across countries, cohorts and time*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-41252-8> Grund- och gymnasieskola, generell, storskaliga effektstudier om lärarkvalitet baserat på TIMSS-undersökningar, (målgrupp kurslärare), 147 sidor.
- Perry, T., Lea, R., Jørgensen, C. R., Cordingley, P., Shapiro, K., & Youdell, D. (2021). *Cognitive science in the classroom*. Education Endowment Foundation (EEF). <https://educationendowmentfoundation.org.uk/evidence-summaries/evidence-reviews/cognitive-science-approaches-in-the-classroom/> Grund- och gymnasieskola, generell, introduktion till kognitionsvetenskapligt grundade tekniker riktade till lärare, 51 sidor.
- Pramling, N., Wallerstedt, C., Lagerlöf, P., Björklund, C., Kultti, A., Palmér, H., Magnusson, M., Thulin, S., Jonsson, A., & Pramling Samuelsson, I. (2019). *Play-responsive teaching in early childhood teaching*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-15958-0> Förskola, lekresponsiv undervisning, didaktik, 183 sidor, alternativt: Wallerstedt, C., & Pramling, N. (2023). *Att arbeta lekresponsivt*. Gleerups, 111 sidor.
- Repkin, V. (2003). Developmental teaching and learning activity. *Journal of Russian and East European Psychology*, 41(5), 10–33. <https://doi.org/10.2753/RPO1061-0405410510>
- Runesson, U. (2025). *Undervisning, metodik och lärande: med variationsteori som grund* (Upplaga 1). Studentlitteratur. * Grund- och gymnasieskola, generell.
- Sachs, J. (2016). Teacher professionalism: why are we still talking about it? *Teachers and Teaching*, 22(4), 413–425, <https://doi.org/10.1080/13540602.2015.1082732> Generell, översikt av professionaliseringsdiskussioner och lärares professionella omdöme och utveckling, 12 sidor.
- Samuelsson, M. (2021). *Att vara viktig på riktigt: Skickliga lärares ledarskap i och utanför klassrummet*. Rapport nr 2021, Högsolan Väst. För lärare i olika skol- och verksamhetsformer, 108 sidor.
- Senden, B., Nilsen, T., & Blömeke, S. (2021). Instructional quality: A review of conceptualizations, measurement approaches, and research findings. I K. Klette, M. Blikstad-Balas, & M. Tengberg (Red.), *Ways of analysing teaching quality. Potentials and pitfalls* (s. 140–172). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215045054-2021-05> Grundskola, översikt, undervisningens kognitiva dimensioner, förhållanden mellan generiska aspekter och ämnesspecifika aspekter, målgrupp-kurslärare, 32 sidor.

- Serder, M., & Jobér, A. (Red.). (2021). *Vetenskapliga teorier för lärare*. Natur & Kultur. *För lärare i olika skol- och verksamhetsformer, generell, en översikt av olika teorier för lärares praktik, målgrupp-kurslärare, referenslitteratur, 451 sidor.*
- Sheridan, S., & Williams, P. (Red.). (2018). *Undervisning i förskolan: En kunskapsöversikt*. Skolverket. **Förskola, undervisning, kunskapsöversikt, 112 sidor.*
- Sheridan, S., Williams, P., & Garvis, S. (2020). Competence to teach a point of intersection for Swedish preschool quality. *Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education*, 14(2), 77–98. <https://doi.org/10.17206/apjrece.2020.14.2.77> **Förskola, kvalitet, 21 sidor.*
- Siraj-Blatchford, I., Sylva, K., Muttock, S., Gilden, R., & Bell, D. (2002). *Researching effective pedagogy in the early years*. University of London. <https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/4650/1/RR356.pdf> *ECE*, anglosaxisk inriktning, 157 sidor*
- Skolforskningsinstitutet. (2021). *Meningsfull fritid, utveckling och lärande i fritidshem*. Systematisk forskningssammanställning 2021:03. **Fritidshem, utveckling och lärande, 53 sidor.*
- Skolforskningsinstitutet. (2022). *Hur ska man veta vad forskningen säger: Om vetenskaplig kunskap och hur man kan förhålla sig till vetenskapliga resultat*. Skolforskningsinstitutet fördjupar 2022:01. **För lärare i olika skol- och verksamhetsformer, generell, introduktion till evidensfrågan, 39 sidor.*
- Skolforskningsinstitutet. (2022). *Erfarenheter av att använda forskning för undervisning – tillvägagångssätt, möjligheter och utmaningar*. Skolforskningsinstitutet fördjupar 2022:01. **För lärare i olika skol- och verksamhetsformer, generell, introduktion till evidensfrågan, 34 sidor.*
- Stockard, J., Wood, T. W., Coughlin, C., & Rasplia Khoury, C. (2018). The effectiveness of direct instruction curricula: A meta-analysis of a half century of research. *Review of Educational Research*, 88(4), 479–507. <https://doi.org/10.3102/0034654317751919> **Grund- och gymnasieskola, generell, kognitiva ansatser i undervisningen, ca 30 sidor.*
- Sylva, K., Sammons, P., Melhuish, E., Siraj, I., & Taggart, B. (2020). Developing 21st century skills in early childhood: The contribution of process quality to self-regulation and pro-social behaviour. *Zeitschrift Für Erziehungswissenschaft*, 23, 465–484. <https://doi.org/10.1007/s11618-020-00945-x> *ECE*, kvalitet, 19 sidor.*
- Sjöström, J., & Tyson, R. (2022). *Didaktik för lärande och bildning*. Liber,
- Teig, N., Nilsen, T., & Yang Hansen, K. (2024). Theoretical framework of teacher practice. I Teig, N., Nilsen, T., Yang Hansen, K. (Red.), *Effective and Equitable Teacher Practice in Mathematics and Science Education* (s. 21–33). IEA Research for Education, vol 14. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-49580-9_2 *Grund- och gymnasieskola, specifik STEM, teoretiskt ramverk, anglosaxisk tradition, introduktionskapitel 12 sidor.*
- Tobias, S., & Duffy, T. M. (Red.). (2009). *Constructivist instruction: success or failure?* Routledge. *Grund- och gymnasieskola, generell, introduktionskapitlet diskuterar förmedling (direct instruction) och konstruktivism, ca 15 sidor.*
- Torrance, D., & Forde, C. (2017). Redefining what it means to be a teacher through professional standards: implications for continuing teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 40(1), 110–126. <https://doi.org/10.1080/02619768.2016.1246527> *Grund- och gymnasieskola, generell, att bedöma och utveckla lärarskicklighet, 15 sidor.*
- Tsui, A. B. M. (2009). Distinctive qualities of expert teachers. *Teachers and Teaching: theory and practice*, 15(4), 421–439, <https://doi.org/10.1080/13540600903057179> *Grund- och gymnasieskola, generell, ringar in undervisningsskicklighet begreppsligt, 18 sidor.*
- Vallberg Roth, A.-C., Aasa, S., Ekberg, J.-E., Holmberg, Y., Sjöström, J., & Stensson, C. (2021). *Undervisning i förskolan: Flerstämmig didaktisk modellering* – Ifous 2021:4. https://play.mau.se/media/t/0_zf8y4tp6 *Förskola, didaktisk modellering i samverkan, vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, didaktiskt omdöme, 207 sidor.*
- Vallberg Roth, A.-C., & Holmberg, Y. (2019). Undervisning i relation till omsorg och lärande i förskola: Flerstämmig undervisning och didaktisk (o)takt? *Pedagogisk forskning i Sverige*,

- 24(2), 29–56. <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1478/1743> Förskola, omsorg och lärande som helhet i undervisning, 27 sidor.
- Williams, P., & Sheridan, S. (2018). Förskollärarkompetens—skärningspunkt i undervisningens kvalitet. *Barn*, 36(3–4), 127–146. <https://doi.org/10.5324/barn.v36i3-4.2901> *Förskola, förskollärarkompetens och undervisning, 19 sidor
- .Wolff, C. E., van Den Bogert, N., Jarodzka, H., & Boshuizen, H. P. A. (2015). Keeping an eye on learning: Differences between expert and novice teachers' representations of classroom management events. *Journal of Teacher Education*, 66(1), 68–85. Grund- och gymnasieskola, generell, ledarskapsaspekterna i undervisning, 17 sidor.
- Wubbels, T. (2011). An international perspective on classroom management: what should prospective teachers learn? *Teaching Education*, 22(2), 113–131. <https://doi.org/10.1080/10476210.2011.567838> Grund- och gymnasieskola, generell, ledarskapsaspekterna i undervisning, 18 sidor.

Etiska överväganden och regleringar:

- Lärarnas Yrkesetiska råd (2001). *Lärares yrkesetik*. Tillgänglig: <https://laraesyrikesetik.se/yrkesetiken/> *För lärare i olika skol- och verksamhetsformer.
- Nihlfors, E. (2020) *ULF SPANING NR 6 – ETISKA FRÅGOR* En sammanställning av olika frågor och dilemman som uppmärksammas i försöksverksamheten ulf-spaning-6 etik.pdf (ulfavtal.se) *För lärare i olika skol- och verksamhetsformer, 20 sidor.
- The Lean Research Framework Principles for Human-Centered Field Research*, <https://leanresearchhubdotorg.wordpress.com/tools-2/principles/> *För lärare i olika skol- och verksamhetsformer.